Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2010

AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA

EACNAMAÍOCHT TALMHAÍOCHTA

GNÁTHLEIBHÉAL

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA 2010

EACNAMAÍOCHT TALMHAÍOCHTA

GNÁTHLEIBHÉAL

NÓTAÍ TACAÍOCHTA

Scéim Mharcála agus Nótaí Tacaíochta le húsáid leis an Scéim Mharcála

Agus an scéim mharcála á meas ba chóir na pointí a leanas a thabhairt ar aird:

- Níl na nótaí tacaíochta seo uileghabhálach nó cinntitheach.
- I gcuid mhaith cásanna d'fhéadfadh go mbeadh eochairfhrásaí, a chaithfidh a bheith i bhfreagra an iarrthóra le go dtuillfidh sé na marcanna sannta, sna nótaí tacaíochta.
- Déantar pointí iomchuí breise a chuireann iarrthóirí i láthair a mharcáil agus a chúiteamh de réir fiúntais.
- Cinntítear an mionsonrú a theastaíonn i bhfreagra ar bith tríd an gcomhthéacs agus tríd an mbealach ina gcuirtear an cheist, agus trí líon na marcanna a shanntar don fhreagra ar an bpáipéar scrúdaithe. Is féidir, mar sin, go n-athróidh riachtanais ó bhliain go bliain.

CUID I (120 Marc)

20 CEIST - 15 CEIST LE FREAGAIRT.

TÁ MARCANNA COTHROMA AG GABHÁIL LE GACH CEIST (8 MARC)

Scéim Mharcála Imlíne

1.	4 @ 2 marc an ceann	**11**.	8 marc
2.	8 markc	**12.**	2 @ 4 marc an ceann
3.	8 marc	**13**.	8 marc
4.	2 @ 4 marc an ceann	**14**.	8 marc
5.	2 @ 4 marc an ceann	**15**.	8 marc
6.	2 @ 4 marc an ceann	**16**.	8 marc
7.	8 marc	**17**.	8 marc
8.	8 marc	**18**.	8 marc
9.	8 marc	**19**.	8 marc
10.	8 marc (3 m + 2 m + 3 m)	**20**.	8 marc

CUID II (200 Marc)

6 CEIST - 4 CEIST LE FREAGAIRT AR 50 MARC AN CEANN.

1.	**(a)**	Míniú ar chéimeanna sa slabhra bia		20 marc (6 m + 7 m + 7m)	20
	(b)	An slabhra bia a chosaint – Dhá mhíniú @ 5 marc an ceann			10
	(c)	Impleachtaí do Thalmhaíocht na hÉireann		20 marc (10 m + 10 m)	20
					[50 marc]

2.	**(a)**	(i)	Ríomhanna	20 marc (7 m + 7 m + 6 m)	
		(ii)	Ollchorrlach	10 marc	30
	(b)	(i)	Míniú	5 marc	
			Sampla	5 marc	
		(ii)	Míniú	5 marc	
			Sampla	5 marc	20
					[50 marc]

3.	**(a)**	Ríomh an Ghlanfhiúchais	10 marc (4 m + 3 m + 3 m)	10
	(b)	Ríomh an Chóimheasa Leachtachta	10 marc (4 m + 3 m + 3 m)	
		Comhairle	10 marc (2 @ 5 m)	20
	(c)	Dhá rogha @ 10 marc an ceann (5 m + 5 m)		20
				[50 marc]

4.	**(a)**	Dlí an Toraidh Imeallaigh Laghdaithigh	10 marc (5 m + 5 m)	10
	(b)	Dhá chineál ionchuir @10 marc (5 m + 5 m) an ceann		20
	(c)	Léaráid	15 marc grádaithe	
		Tionchar	5 marc	20
				[50 marc]

5.	**(a)**	Meaitseáil léaráidí	3 @ 10 marc (4 m + 6 m)	30
	(b)	Trí thoisc	20 marc (7 m + 7 m + 6 m)	20
				[50 marc]

6.	**(a)**	Eagraíocht	5 marc	
		Ról	10 marc (2 @ 5 m)	15
	(b)	Trí thoisc @ 5 marc an ceann		15
	(c)	Tionchar eacnamaíochta	2 @ 10 marc (5 m + 5 m)	20
				[50 marc]

Eacnamaíocht Talmhaíochta – Gnáthleibhéal

Nótaí Tacaíochta

CUID I

1. Seirbhísí, Tionsclaíocht/Déantúsaíocht, Talmhaíocht (in ord méadaíochta).

2. 51%

3. Sainmhínítear bainistíocht mar an toisc tháirgeachta a eagraíonn na tosca táirgeachta eile chun earraí agus seirbhísí a tháirgeadh.

4. Prionsabail Chomharchumainn:

- Ba chóir go mbeadh ballraíocht deonach
- Daonlathach – vóta amháin an duine
- Díbhinn theoranta ar scairchaipiteal
- Dáileadh comhréireach barrachais i measc na mball
- Oideachas do na baill
- Comhoibriú idir comharchumainn

5. Luaigh dhá shaintréith talmhaíochta atá codarsnach leis an margaíocht.

- Líon mór aonad atá sách beag
- Scaipeadh geografach na feirmeoireachta
- Athrú ar sholáthar táirgí talmhaíochta
- Nádúr somheata agus toirtiúil táirgí talmhaíochta
- Rósholáthar táirgí talmhaíochta ar mhargaí idirnáisiúnta

6. Luaigh dhá cheann de na trí thréimhse tháirgeachta in anailís an tsoláthair.

- Tréimhse mhargaidh
- Tréimhse ghearrthréimhseach (intáirgeadh)
- Tréimhse fhadtréimhseach (idirtháirgíochta)

7. Mínigh cad is brí le hÁrachas Tríú Páirtí:

Clúdach dliteanais a cheannaíonn árachaí (an chéad pháirtí) ó árachóir (an dara páirtí) mar chosaint in aghaidh éilimh ó pháirtí eile (an tríú páirtí). Tá an chéad pháirtí freagrach as a dhamáistí nó a chaillteanais féin cibé an é féin nó an tríú páirtí ba chúis leis.

8. Ainmnigh an t-innéacs a úsáidtear chun an boilsciú a thomhas i ngeilleagar na hÉireann:

Innéacs Praghsanna do Thomhaltóirí

9. Bréagach

10. (i) feirmeoirí inmharthana
(ii) feirmeoirí a d'fhéadfadh a bheith inmharthana
(iii) feirmeoirí neamh-inmharthana

11. Mínigh an téarma Fás Geilleagrach:

Is féidir fás geilleagrach a shainmhíniú mar an t-ardú leanúnach ar thoirt aschuir earraí agus seirbhísí eacnamaíochta náisiúin. Déantar fás geilleagrach a thomhas trí athruithe ar OTI/OTN (GDP/GNP) i gcaitheamh na haimsire.

12. Luaigh dhá mhíbhuntáiste do tháirgeoirí na Éireann a bhaineann le hallmhairí:

- Rogha níos mó ann do thomhaltóirí, mar sin éileamh laghdaithe ar tháirge a tháirgítear intíre;
- Iomaíochas méadaithe, praghsanna níos ísle, ioncaim níos ísle;
- Aschur bia agus fostaíocht laghdaithe.

13. Luaigh slí amháin ar féidir iasacht ó bhanc a bheith urraithe.

Comhthaobhacht; Ráthóir; Coigilteas.

14. Cúis amháin a bhféachtar ar fheirmeoirí mar phraghas-ghlacadóirí:

Feidhmíonn siad i margadh lániomaíoch/líon mór ceannaitheoirí agus díoltóirí/táirgeann táirgí aonchineálacha/ tá an cuar éilimh lánleaisteach.

15. Slí amháin chun an dímheas a ríomh:

Dímheas Iarmhéid Laghdaithigh / Dímheas de réir Méid Chothroim

16. Tá Treoir ón AE ina ceangal chomh fada agus a bhaineann leis na torthaí a chaithfear a bhaint amach amháin agus rogha á thabhairt laistigh de theorainneacha forordaithe faoi na modhanna a mbaineann na ballstáit úsáid astu.

17. I gcomthéacs an CBT (CAP), ba é an modh tacaíochta praghsanna an phríomhghné i ráthú ioncaim d'fheirmeoirí. Bhí na híocaíochtaí díreacha a fuair feirmeoirí nasctha lena leibhéal táirgeachta. Dá mhéid a tháirg an feirmeoir ba mhó an t-aistriú ó bhuiséad an AE. Tugadh díchúpláil isteach i 2003 agus is éard is brí leis ná an nasc idir an íocaíocht dhíreach don fheirmeoir agus an leibhéal táirgeachta a bhriseadh.

18. Deirtear go bhfuil an t-éileamh ar earra "praghasleaisteach" **má tá an t-athrú céatadánach ó thaobh cainníochta a éilítear níos mó ná an t-athrú céatadánach ó thaobh praghais** (i ndearbhthéarmaí)

NÓ

Tá praghasleaisteachas an éilimh idir 1 agus ∞ (i ndearbhthéarmaí)
Bíonn an-aird ag éileamh ar athrú sa phraghas.

19. Is é **Dímheas** an difríocht idir Glanfhoirmiú Caipitil agus Ollfhoirmiú Caipitil

20. Is féidir beartas talmhaíochta a shainmhíniú mar 'aon ghníomhaíocht eacnamaíochta de chuid an Rialtais nó Chomhairle Airí an AE atá dírithe ar chuspóirí áirithe maidir leis an talmhaíocht a bhaint amach.

CUID II

Nótaí Tacaíochta

1. **(a)** Mínigh **gach** céim sa slabhra bia a chríochnaíonn leis an muiceoil a cheannaíonn an tomhaltóir Éireannach.

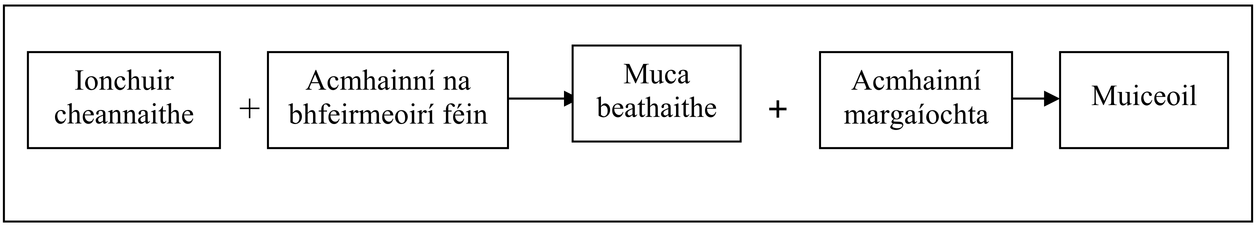

De bhreis ar a acmhainní féin, baineann an feirmeoir úsáid freisin as ionchuir cheannaithe nach leis féin, e.g. ceannaíonn sé ábhair thógála chun cóiríocht a thógáil d'ainmhithe – láithreacha beathaithe etc., agus is féidir go gceannódh sé beathú chun cur leis an méid a tháirgeann sé ar a fheirm féin. Is féidir go mbeadh costais tréadlaíochta agus fuinnimh i gceist freisin.

Táirgeann an t-ionchuir cheannaithe seo maraon lena acmhainní féin, talamh, saothar, caipiteal agus bainistíocht, aschur talmhaíochta, muca sa chás seo.

Gluaiseann sé seo ar a sheal tríd an gcóras margaíochta áit ar féidir é a iompar, a stóráil, a phróiseáil, a phacáistiú agus ar deireadh, a dhíol leis an tomhaltóir mar mhuiceoil.

(b) Tabhair breac-chuntas ar na hiarrachtaí a d'fhéadfadh Tionscal na Muc a dhéanamh chun slabhra bia na muiceola a chosaint.

- Cloígh le treoirlínte na Roinne Talmhaíochta, Iascaigh agus Bia
- Sonraigh úsáid ionchuir (údaraithe) (grán, próitéin etc.)
- Monatóireacht/iniúchadh próiseálaithe agus feirmeoirí
- Dámh táirgeoirí maithe a léiríonn dea-chleachtas tionscail
- Eisíonn tionscal na muiceola muiceoil Éireannach phróiseáilte do chuideachtaí táirgíochta bia creidiúnacha amháin

(c) Cad iad na himpleachtaí a bheadh ann do thalmhaíocht na hÉireann mura ndéanfaí an slabhra bia a chosaint?

- Damáiste do shláinte an duine – muinín i dTalmhaíocht na hÉireann á chailliúint
- Damáiste don dea-cháil ag Bia Éireannach- "oileán an bhia"
- Díolacháin in Agraibhia Éireannach á gcailliúint
- Laghdú ar ioncaim fheirme
- Costais mhéadaithe monatóireachta/ iniúchta agus iarrachtaí feabhais chun déileáil le slabhra bia fabhtach
- Postanna á gcailliúint ag daoine a oibríonn san earnáil phróiseála
- Titim ar líon na bhfeirmeoirí lánaimseartha agus méadú ar líon na bhfeirmeoirí páirtaimseartha
- Thiocfadh meath ar thraidisiún na táirgeachta talmhaíochta
- Costais mhéadaithe cur chun cinn.

2. Agus na sonraí seo a leanas as na cuntais airgeadais ag feirm Éireannach san áireamh:

ASCHUR (€)

Táirge	**Díolacháin lúide Ceannacháin**	**Athruithe ar na Fardail**	**Tomhaltas Teaghlaigh**	**Aschur Iomlán**
Eallach	48,000	- 4,000	0	
Barra	5,000	+1,000	200	
Iomlán	53,000	-3,000	200	

(a) Ríomh iad seo a leanas, (agus tú ag taispeáint do chuid oibre go léir):

(i) An t-aschur iomlán do **gach** earnáil táirgí **agus** don fheirm iomlán;

Táirge	**Aschur Iomlán**
Eallach	44,000
Barra	6,200
Iomlán	50,200

(ii) An tOllchorlach don fheirm iomlán, más ionann na costais athraitheacha agus €20,000.

Freagra: €30,200 (50,200 – 20,000)

(b) Mínigh iad seo a leanas, agus sampla á úsáid agat i ngach cás:

(i) Athrú fardail:

Tagraíonn fardail do bhailiú le chéile stoic le díol amach anseo. Tagraíonn athrú fardail d'athrú ar luach an stoic seo.

(ii) Costais athraitheacha:

Is éard is costais athraitheacha ann ná costais a athraíonn leis an leibhéal aschuir.
Sampla: cuireann feirmeoir tuilleadh síolta agus athraíonn costais leasacháin dá réir.
Eile: obair pháirtaimseartha, beathú.

3. Tógadh na figiúirí seo a leanas as an gClár Comhardaithe ag Feirmeoir Curadóireachta ar 31 Nollaig 2009.

Sócmhainní €		Fiachais €	
Sócmhainní Seasta Talamh, Foirgnimh & Innealra	 *300,000* *200,000*	Iasachtaí Fadtéarmach le híoc d'Fhoirgnimh & d'Innealra	 *160,000*
Sócmhainní Reatha Cothú Síol Sócmhainní Leachtacha	 *1,000* *4,000* *35,000*	Fiachais Reatha Rótharraingt Bhainc Creidiúnaithe eile	 *15,000* *45,000*
		Glanfhiúchas	?
	540,000		540,000

Agus an t-eolas thuas á úsáid agat:

(a) Ríomh (agus tú ag taispeáint do chuid oibre go léir) Glanfhiúchas na feirme:

Glanfhiúchas = €540,000 - €220,000 = € 320,000.

(b) Ríomh (agus tú ag taispeáint do chuid oibre go léir), Cóimheas Leachtachta na feirme **agus**, bunaithe ar an gcóimheas sin, scríobh síos an chomhairle a thabharfá don fheirmeoir, atá ag smaoineamh ar tharracóir nua a cheannach.

Cóimheas Leachtachta = sócmhainní leachtacha: fiachais reatha

= 35,000 : 60,000

= 0.58: 1

Fágann sé seo go bhfuil an fheirm neamhleachtach a bheag nó a mhór. Ní leor na sócmhainní leachtacha is gá leis na fiachais reatha a ghlanadh.
D'fhéadfadh go mbeadh deacracht ag an bhfeirmeoir má lorgaíonn creidiúnaithe gearrthéarmacha íocaíocht. D'fhéadfadh an feirmeoir roinnt sócmhainní a dhíol chun tarracóir nua a cheannach/ tarracóir a thógáil ar léas b'fhéidir.

(c) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** rogha a d'fhéadfadh a bheith ag feirmeoir a mbeadh deacracht aige / aici íocaíochtaí iasachta a dhéanamh.

Sócmhainní a dhíol
Gearradh siar ar chaighdeáin maireachtála
Fad a chur leis an tréimhse aisíocaíochtaí.

4. Cuireann cuar na dtáirgí iomlána thuas síos ar an ngaol idir an t-aschur agus an t-ionchur ar Fheirm X. Taispeánann sé go bhfuil "an t-aschur ag méadú ach ar ráta laghdaitheach".

(a) Ainmnigh an dlí eacnamaíochta a dtagraíonn an coincheap thuas, a bhfuil líne faoi, dó.

Dlí an Toraidh Imeallaigh Laghdaithigh

(b) Is féidir cur síos ar ionchuir mar *ionchuir toisce* agus *ionchuir idirmheánacha.* Idirdhealaigh idir an dá chineál ionchur seo, agus sampla **amháin** á thabhairt agat sa dá chás.

Is éard is Ionchair Toisce ná na tosca ar leis an feirmeoir iad.
Samplaí: Talamh, Obair, Caipiteal, Bainistíocht

Is éard is Ionchuir idirmheánacha ná táirgí tionscail & cuideachtaí eile
Samplaí: beathú, leasachán.

(c) Mar úinéir ar Fheirm X, cheannaigh an feirmeoir innealra nua-aimseartha don fheirm.

Mínigh, le cabhair léaráide, an tionchar is dócha a bheadh aige sin ar Chuar na dTáirgí Iomlána ar Fheirm X.

Léaráid – bog an cuar táirge iomlán aníos

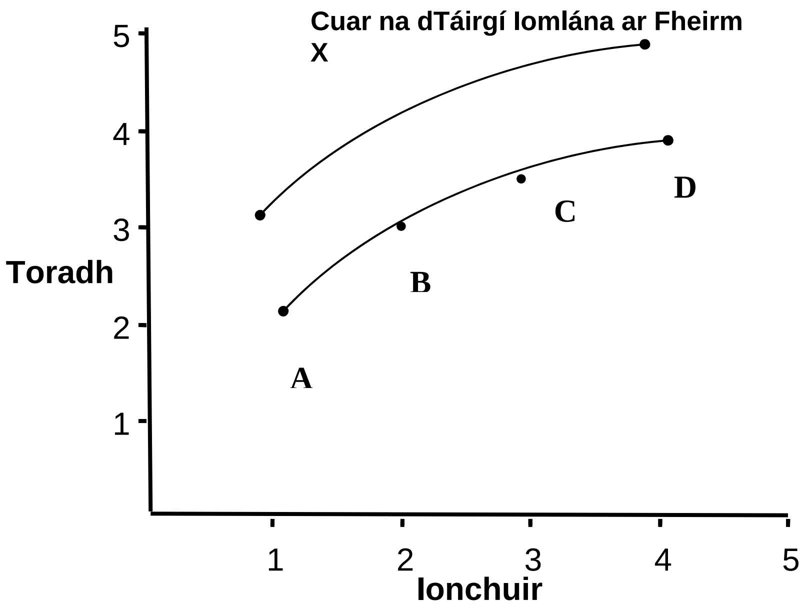

Cuar nua na dtáirgí iomlána agus é san áit cheart, ar chlé ón gcuar láithreach.

Míniú: ceadaíonn ard-innealra nua breis táirgeachta do gach leibhéal den ionchur aistritheach.

5. Sna trí léaráid thíos, léirítear athruithe ar an éileamh ar mhairteoil sa mhargadh.

Léaráid 1

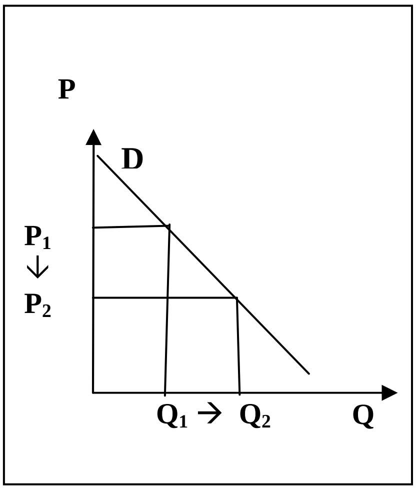

Léaráid 2

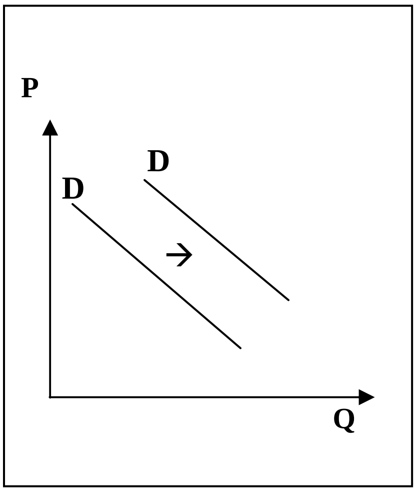

Léaráid 3

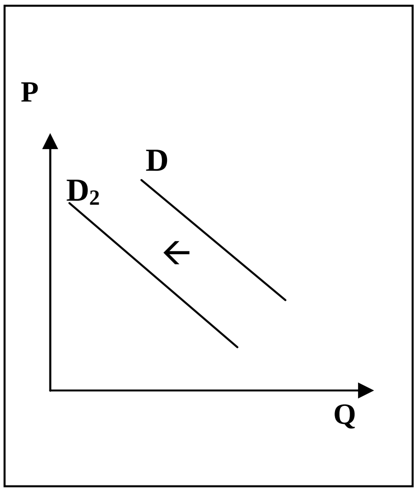

Léirítear **trí** cinn de na forbairtí seo a leanas sna léaráidí thuas:

(a) Meaitseáil **gach** léaráid leis an bhforbairt chuí ón liosta thuas. I n**gach** cás mínigh cén fáth a ngníomhaíonn an t-éileamh mar a léirítear é sa léaráid.

Léaráid 1 - (iii), Gluaiseacht ar an gcuar éilimh ó P1 go P2.

Léaráid 2 - (i) Éilítear níos mó ag gach leibhéal praghsanna agus cur chun cinn méadaithe mairteola ann.

Léaráid 3 - (iv) Éilítear níos lú ag gach leibhéal praghsanna mar nuair a thiteann ioncaim titeann an t-éileamh ar mhairteoil.

(b) Is í Éire an cúigiú honnmhaireoir mairteola is mó ar domhan. Luaigh **trí** thoisc a chabhraigh chun go mbeadh rath ar an tionscal.

- Caighdeán na mairteola
- Cuireann séasúr fada fás féir le blas & cáilíochtaí sláinte
- Monatóireacht ar shláinte & ar ghluaiseacht eallaí
- Cinntíonn modhanna nua-aimseartha táirgthe comhsheasmhacht.

6. Thit ioncaim feirme in 2009 agus ceapann cuid de na heagraíochtaí feirmeoireachta go dtitfidh siad arís in 2010.

(a) Ainmnigh eagraíocht feirmeoireachta **amháin** agus tabhair breac-chuntas ar a ról.

IFA = Feirmeoirí Aontaithe na hÉireann (Irish Farmers Association)
ICMSA = Cumann Soláthróirí Bainne Uachtarlainne na hÉireann

Ról: "Bíonn ról tábhachtach ag eagraíochtaí feirmeoirí i bhfoirmiú beartais maidir lena dtionscal. Molann siad agus déanann measúnú ar bheartais mhalartacha agus bíonn suim ghéar acu i gcur i ngníomh beartais. Tacaíonn siad le cás na bhfeirmeoirí agus iarracht á dhéanamh a scar den rathúnas náisiúnta a mhéadú"

ICSA= Cumann Feirmeoirí Eallach agus Caorach na hÉireann

- Déanann ionadaíocht thar ceann feirmeoirí tráchtála eallach, caorach agus lao
- Tairiscíonn peirspictíochtaí malartacha ar bheartais talmhaíochta agus saincheisteanna tuaithe in Éirinn.

Macra na Feirme

- Cuireann oiliúint ar fáil d'fheirmeoirí óga chun slí bheatha a chinntiú agus saol sóisialta a chur ar fáil d'fheirmeoirí óga
- Eagraíocht dheonach a dhéanann ionadaíocht do dhaoine óga idir 17-35
- Forbairt phearsanta na mball

ICOS= Cumann Comhareagrais na hÉireann

- Cuireann seirbhísí ar fáil do chomharchumainn na mball agus tugann ionadaíocht dóibh ar eagraíochtaí náisiúnta agus idirnáisiúnta.
- Comhpháirtí sóisialta.

(b) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** thoisc a bhí mar chúis leis an laghdú ar ioncaim feirme.

- Praghsanna feirme laghdaithe,
- Costais mhéadaithe (fuinneamh, ionchuir)
- Cúlú eacnamaíochta
- Níos lú ioncaim infheistíochta
- Droch-aimsir.

(c) Déan plé ar an tionchar eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag ioncaim laghdaithe feirme ar bhailte móra faoin tuath agus ar shráidbhailte na hÉireann.

- Ciallaíonn ioncam indiúscartha laghdaithe go bhfuil níos lú caiteachais ag feirmeoirí d'earraí agus do sheirbhísí i mbailte agus i sráidbhailte faoin tuath.
- Cailliúint ioncaim agus postanna i mbailte agus i sráidbhailte faoin tuath.
- Níos lú infheistíochta á dhéanamh ag feirmeoirí i bhfeirmeacha ag éirí as ioncaim níos ísle, níos lú á chaitheamh dá bharr seo ar cheardaithe áitiúla etc.
- Rochtain níos lú ar chaipiteal.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an ghnáthráta a bhronnadh ar iarrthóirí nach ngnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin **a shlánú síos**.

Tábla 320 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 320 marc san iomlán ag gabháil leo agus inarb é 10% gnáthráta an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthráta i gcás 240 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
241 - 243	23
244 - 246	22
247 - 250	21
251 - 253	20
254 - 256	19
257 - 260	18
261 - 263	17
264 - 266	16
267 - 270	15
271 - 273	14
274 - 276	13
277 - 280	12

Bunmharc	Marc Bónais
281 - 283	11
284 - 286	10
287 - 290	9
291 - 293	8
294 - 296	7
297 - 300	6
301 - 303	5
304 - 306	4
307 - 310	3
311 - 313	2
314 - 316	1
317 - 320	0